

## İhtiyaç Kredisi Talepleri Anında Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma\*

Mehmet DEMİR\*\*  
Seval ELDEN ÜRGÜP\*\*\*

### ÖZET

*Bu çalışmanın amacı, geleneksel veya katılım bankalarına ihtiyaç kredisi için başvuran kişilerin, kredi talepleri anında finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaca ulaşmak için, Sivas ilinde faaliyet gösteren geleneksel ve katılım bankalarına ait 38 şubeye, bireysel ihtiyaç kredisi için başvuran 150 kişi üzerinde 29 Mart-8 Temmuz 2021 tarihleri arasında anket uygulanmıştır. SPSS paket programı kullanılarak verilere ait frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, Anova ve çoklu karşılaştırma analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda, bireylerin kredi talebi anında genel olarak finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmadığı; ancak bankaların kredi tahsis uygulamalarına ait bilgi düzeylerinin yüksek olduğu; %82'sinin daha önce de ihtiyaç kredisi kullandığı; bu bireylerin %74'ünün geleneksel bankaları, %8'inin ise katılım bankalarını tercih ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, kadınların finansal okuryazarlık düzeylerinin erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerine göre daha yüksek olduğu ve lisansüstü eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ilköğretim ve lise düzeyindeki bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** Finansal Okuryazarlık, Bireysel İhtiyaç Kredisi, Banka.

**JEL Sınıflandırması:** A20, D10, D14.

### *Determining The Financial Literacy Levels of Individuals at The Time of Loan Requests: A Research in Sivas*

#### ABSTRACT

*The aim of this study is to determine the financial literacy levels of people who apply to traditional or participation banks for consumer loans at the time of loan requests. In order to achieve this aim, a questionnaire was applied to 38 branches of traditional and participation banks operating in Sivas province, on 150 people who applied for consumer loans between 29 March and 8 July 2021. Frequency, arithmetic mean, standard deviation, Anova and multiple comparison analyzes of the data were performed using the SPSS package program. As a result of the research, it was found that the financial literacy levels of individuals were not high at the time of loan demand; however, banks have a high level of knowledge about loan allocation practices; 82% of them used consumer loans before; It has been determined that 74% of these individuals prefer traditional banks and 8% prefer participation banks. In addition, it was concluded that the financial literacy levels of women were higher than the financial literacy levels of men, and the financial literacy levels of individuals with postgraduate education were significantly higher than those at primary and high school levels.*

**Keywords:** Financial Literacy, Consumer Loan, Bank.

**Jel Classification:** A20, D10, D14.

\* Makaledeki anket çalışmasının, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Etik Kurulu'nun 49 nolu kararı ile etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

**Makale Gönderim Tarihi:** 22.12.2021, **Makale Kabul Tarihi:** 22.02.2022, **Makale Türü:** Nicel Analiz

\*\* Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mehmetdemir@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1796-7974.

\*\*\* Dr. Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, sevalelden@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7464-3485.

## 1. GİRİŞ

Kişilerin aldıkları finansal kararlar, farkında olunsun veya olunmasın sadece kendi çıkarlarını değil bütün toplumun çıkarlarını etkilemektedir. Çünkü küçük de olsa hatalı finansal işlemlerin sayısı artıkça bunlar bütün bir toplumun ekonomik anlamda zarar görmesine yol açabilir. Bu yüzden bireylerin finansal okuryazarlıklarının artırılmasına dönük programlar geliştirilmelidir. Finansal okuryazarlık programları ile finansal ürün ve hizmetlerin nasıl kullanılması gerektiği ve hangi ürünlerin yararlı/kazançlı olacağı konusunda fikir sahibi olunacaktır. Böylece kişiler, hem içinde buldukları dönemde hem de izleyen dönemlerde gelecek kaygısı yaşamadan finansal güvenliklerini sağlamış olacaklardır. Finansal okuryazarlık düzeyinin artmasıyla birlikte sadece bireysel değil toplumsal olarak da refah artışı sağlanmış olacaktır.

Uluslararası iş birliklerinin artmasıyla birlikte, bilinçli karar almada ve finansal farkındalık düzeyinin artması noktasında finansal okuryazarlık gittikçe yükselen bir grafik çizmektedir. Kişinin finansal anlamda kendini güvende hissetmesi için finansal okuryazarlığın gelişimine ihtiyaç duyulmaktadır. Günlük hayatta sıkça kullanılan kredi kartları, tüketici kredileri, konut kredileri, bireysel emeklilik planları gibi finansal hizmetler hakkında bilgi eksikliklerinin giderilmesi için finansal okuryazar olabilmek önemlidir (Temizel ve Bayram, 2020:74).

İhtiyaçlar öz kaynaklarla karşılanamadığında finans kurumlarına (bankalara) başvurulabilmektedir. Bu yolu deneyenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, kredi tahsisi ile kredi kurumuna ne gibi taahhütte bulduklarını ve yükümlülüklerinin neler olduğunu bilmeleri açısından önemlidir. Bu çalışmada, ihtiyaç kredisi talebi için bir banka şubesine giden bireylerin bu talepleri anında finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için Sivas ilinde faaliyette bulunan bankalara ihtiyaç kredisi alma düşüncesi ile başvuruya gelenlere anket formu uygulanmıştır. Bu şubelerin toplam sayısı 38 olup 32'si geleneksel ve 6'sı da katılım bankasına aittir. Çalışma, 29 Mart-08 Temmuz 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS paket programı yardımıyla analiz edilmiştir.

## 2. FİNANSAL OKURYAZARLIK

Finansal okuryazarlık kavramına ait literatürde birçok farklı tanımla karşılaşılacaktır. Finansal okuryazarlık konusunda her kesimin kabul ettiği ortak bir tanım bulunmamakta ve finansal okuryazarlık teriminin yerine farklı ülkelerde farklı terimler kullanılmaktadır. Bunlar; finansal farkındalık, finansal yeterlilik, finansal kültür, finansal içgörü, ekonomik yazarlık gibi sıralanmaktadır (Bozkurt vd.,2019:1582).

En basit tanımı ile finansal okuryazarlık, kişilerin sahip oldukları fonları uygun ve ölçülü şekilde kullanabilme becerileridir (Tetik, 2019:2756). Finansal okuryazarlıkla ilgili tam olarak görüş birliği sağlanmamakla beraber, bu konuda, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından majör düzeyde araştırmalar yapılmış ve faaliyetlerde bulunulmuştur. OECD'ye göre finansal okuryazarlık; "bireylerin ekonomik hayata katılımını sağlamak, bireylerin ve toplumun refahını geliştirmek, bireylerin karşılaştıkları finansal durumlar hakkında etkili kararlar vermesini sağlamak amacıyla çeşitli finansal kavramlar ve riskler hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu bilgiyi uygulama becerisi" olarak tanımlanmıştır

(Yılmaz ve Aslan, 2020:182). Bir başka tanıma göre finansal okuryazarlık, parayı şimdi ya da gelecekte yönetebilmeleri için bireylerin sahip olduğu bilgiler aracılığıyla finansal kararlar alırken yargıda bulunabilme becerileridir (Erdoğan ve Erdoğan, 2018:139).

Finansal okuryazarlık, ekonomi ve finansın temel yapı taşı olan basit ve bileşik faiz, kâr oranı, enflasyon gibi kavramların bilinmesi gerektiğini ifade eder. Bu açıdan bakıldığı zaman finansal okuryazarlıkta basit ve karmaşık olmayan bilgiler istenmektedir (Erdoğan ve Erdoğan,2018:139). Bununla birlikte bu okuryazarlık, temel tüketici bilinci olarak bilinmektedir ve özellikle kişilerin ekonomik anlamda sıkıntı yaşadığı dönemlerde önemi giderek artmaktadır. Bu sebeple finansal okuryazar olmak doğru ve yerinde karar almayı ve böylece finansal anlamda yanlış yönlendirmelerin de önünü keserek finansal sorunları en aza indirmektedir (Gök ve Coşkun, 2020:358).

Finansal okuryazarlık sadece belirli bir andaki bilgi düzeyi değil, belirli bir süreç sonucunda ortaya çıkan ve bu süreçte devamlı geliştirilen bir bilgi birikimidir. Bu süreçte finansal okuryazarlık düzeyini artırabilmek için, finansal eğitimin gerekliliği vurgulanmalıdır. Böylece artan bilgi düzeyiyle beraber yanlış karar alma ihtimali azalacak ve tasarrufların en doğru bir şekilde değerlendirilme imkânları artacaktır (Çam ve Çam, 2016:99). Ayrıca, finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek olması kişinin sadece kendisi için değil tüm toplumun çıkarı için de bir hayli önem arz etmektedir(Yılmaz ve Aslan, 2020:182).

Finansal okuryazarlığın örneğin kredi riski yönetiminin başarılı olup olmadığının ölçülmesinde, finansal tablo hilelerinin tahmin edilmesinde, mahkemelere hile-yolsuzluk konusunda bilirkişi desteği sağlanmasında, yatırım alternatifleri konusunda bilgilenmede, finansal tabloların okunması ve yorumlanmasında, tüketicilerin kredi kartını bilinçli kullanımlarında, finansal refah hali ile finansal davranış arasındaki ilişkiyi tespitinde, finansal bilgilerin doğru ve güvenilir olup olmadıklarının belirlenmesinde, -fiyat bilinçli- satın alma tarzının, -kalite bilinçli- satın alma tarzına dönüşüm ilişkisinde vb. birçok alanda ve birçok disiplinler çalışmada kullanıldığı ve önemini hissettirdiği görülmektedir (Boz,2019:150).

### **3. BİREYLER AÇISINDAN FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ**

Finansal piyasaların gün geçtikçe daha karmaşık hale gelmesiyle birlikte bireyler finansal karar almakta zorlanmakta ve bu da beraberinde risk ve belirsizliği getirmektedir (Ergün vd., 2014:850). Amerika Birleşik Devletlerinde 2008 yılında yaşanan finansal kriz dünya ekonomilerini de olumsuz yönde etkilemiştir. Bu kriz, finansal piyasalara yönelik bilgi düzeyinin eksik olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yapılan çalışmalarda finansal bilgi eksikliğinin krizler üzerinde önemli rol oynadığı tespit edilmiştir (Karyağdı, 2018:114). Finansal okuryazarlık tüketiciyi korumakla beraber finansal piyasaları aynı zamanda ekonominin de sorunsuz işlemesi açısından önem kazanan bir noktaya gelmiştir (Ergün vd., 2014:850). Bu noktada bireylerin finansal okuryazarlık seviyesini yükseltmek amacıyla gelişmiş veya gelişmekte olan bütün ülkeler, birçok araştırma yapmakta ve finansal eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır (Tetik, 2019:2756).

Finansal okuryazarlık dünyada adından sıkça söz ettirmiş böylece hükümetlerin ve araştırmacıların dikkatini çekerek insanları bu konuda araştırma yapmaya yöneltmiş ve yapılan araştırmalarda bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük çıktığı tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkması yalnızca bireylerin değil aynı zamanda ulusal düzeyde finansal sorunlarında olduğunu göstermektedir. Tasarruf yapma alışkanlığının topluma

kazandırılmaması, ticari ilişkilerde başarısızlıkların artması, bu problemlerin en önemlileri olarak sıralanabilir. Dolayısıyla gelecek nesilleri de göz önünde bulundurarak finansal okuryazarlık eğitimi demografik faktörler açısından ayırım yapılmaksızın tüm topluma verilmelidir (Karyağdı, 2018:114).

Finansal okuryazarlığın farkındalık düzeyini artırmak adına atılacak ilk adım bu konudaki eğitiminin yaygınlaştırılmasıdır. Böylece bireylere verilecek olan bu eğitim ile sadece bireyleri etkilemekle kalmayıp tüm toplumun refah seviyesini artırılacak ve finansal riskler azalarak piyasalarda likiditenin artması sağlanmış olacaktır (Yücel ve Kuyumcu, 2018:400).

Finansal okuryazarlık eğitimi ile birlikte bireyler, finansal bilgi eksikliğinden kurtularak kendileri için faydalı finansal araçlara yoğunlaşacak böylece finansal ürünleri kullanabilme becerileri artacaktır. Ayrıca bu sayede güvenli ekonomik kararlar alınarak ekonomik refahın gelişmesi de sağlanacaktır. Tüm bu faydalar göz önünde bulundurulduğunda finansal okuryazarlık bireylerin günlük hayatlarında hem finansal araçları kullanmaları hem de finansal güvenliklerinin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Bu yüzden finansal okuryazarlık eğitimine önem verilmeli bu doğrultuda çeşitli kurum ve kuruluşlardan destek alınmalıdır (Bozkurt vd., 2019:1583).

Bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerindeki artış beraberinde ekonomik açıdan rahatlamayı getirmektedir. Böylece ekonomik açıdan rahatlayan birey finansal zorluklardan kaynaklanan psikolojik baskıdan, stresten ve aile içi yaşanan huzursuzluklardan da uzak kalmaktadır. Ayrıca, ekonomi ve finans konularında doğru karar almalarına ve piyasalardan yararlanmalarına fırsat sağlanmaktadır. Bu bağlamda gerek öğrencilerin gerekse de bireylerin finansal okuryazarlık hakkında bilgi sahibi olmaları önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın ve literatürdeki benzer konulu çalışmaların bulguları dikkate alındığında, bireylerin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi düzeylerinin genel olarak orta veya düşük seviyede olduğu görülmektedir.

#### **4. LİTERATÜR TARAMASI**

Finansal okuryazarlık hakkında literatür incelendiğinde, bu konuda çok çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Kılıç vd. (2015), çalışmalarında Gaziantep Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeylerinin %48 olduğuna ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri, erkek öğrencilere göre daha düşük çıkmıştır. Finansal okuryazarlık seviyelerinde kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımı etkili olmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin bireysel bankacılık alanında finansal okuryazarlık seviyelerinin en fazla olduğu, yatırım alanında ise en az bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Şantaş ve Demirgil (2015), bir devlet üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaçla, İktisat, Kamu Yönetimi, Maliye, Çalışma Ekonomisi ve İşletme bölümlerinin birinci ve dördüncü sınıfında okuyan 900 öğrenciye anket dağıtılmış ve 704 öğrenciden geri dönüş alınmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama şeklindeki alt boyut puan ortalamalarının orta ve yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Baysa ve Karaca (2016) çalışmalarında, Tokat merkezde bireysel, ticari ve tarımsal olarak segmente edilebilen banka müşterilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmayı

ve hangi segment grubunun daha finansal okuryazar olduğunu ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda; banka segment müşterilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak, finansal okuryazarlık seviyesinin en düşük olduğu segment grubu tarım iken, en fazla olan ise ticari segment grubu olduğu sonucuna varılmıştır.

Güler ve Tunahan (2017) çalışmalarında, Sakarya ilinde yaşayan kişilerin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeyi ve yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyine etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda; uygulamada seçilen kişilerin %50' den fazlasının finansal okuryazar olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca, finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik faktörler ve tasarruf davranışı arasında anlamlı ilişki olmasına rağmen borçlanma davranışı arasında da herhangi bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan ve Erdoğan (2018), Şırnak Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ve finans alanındaki eğitimin finansal okuryazarlık düzeylerine ne gibi bir katkısı olduğunu araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, genel olarak söz konusu öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük çıktığını, finans eğitiminin temel düzey finansal okuryazarlığı etkilemese de ileri düzey finansal okuryazarlık seviyesini etkilediği saptanmıştır. Bununla beraber, finansal okuryazarlık düzeyi ile yaş ve cinsiyet gibi demografik faktörler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bayrakdaroğlu ve Bilge (2018), Muğla ilinde kadınların finansal okuryazarlık düzeyleri ile finansal eğitimleri arasında ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. Bu doğrultuda, kadınların yatırım yaparken eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, kadınlarda finansal eğitimin önemli olduğu ve finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, finansal okuryazarlık ve finansal eğitim durumları farklı olan kadınların demografik özellikleri açısından da fark olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Durmuşkaya ve Kavas (2018) çalışmalarında, Türkiye'deki akademisyenlerin finansal okuryazarlık seviyelerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, temel ve gelişmiş finansal okuryazarlık seviyelerini ölçen sorular yöneltilmiştir. Çalışmada 415 kişiye anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, erkek akademisyenlerin kadınlardan, sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenlerin sağlık bilimlerinde çalışanlardan, lisansüstü mezunu olan akademisyenlerin lisans mezunu olanlardan finansal açıdan daha okuryazar olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca, öğretim görevlisi ve öğretim üyesi olan akademisyenlerin de araştırma görevlisi olanlardan finansal açıdan daha okuryazar olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, akademisyenlerin yaşları arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinde de artış olmaktadır.

Boz (2019) çalışmasında, Kütahya ili Özel Eğitim Kurumlarında öğrenim gören öğrenci velilerinin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kütahya ilinde bulunan Özel Eğitim Kurumlarının ilköğretim ve ortaokul kısımlarında öğrenim gören öğrenci velilerinden 1500 veliye anket dağıtılmış ve 692 veliden geri dönüş alınmıştır. Araştırma sonucunda, özel eğitim öğrenci velilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu ve demografik değişkenler ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Doğan (2019), Türkiye'de 25 farklı ilde yaşayan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla serbest meslek ile uğraşanlar, Borsa İstanbul'da hisse senedi alım satımı yapan yatırımcılar, emekliler, kamu ve özel sektör çalışanları ve öğrencilerinde içlerinde olduğu 2300 kişiye uygulanan anket yoluyla araştırma

yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye geneli finansal okuryazarlık düzeyinin %52,49 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca hisse senedi alım satımı yapan yatırımcıların, yapmayan bireylere göre finansal okuryazarlık başarı seviyeleri çok daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların finansal okuryazarlık seviyesi; cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir, meslek, eğitim seviyesi gibi demografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

Yılmaz ve Aslan (2020) çalışmalarında, Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin tespit edilmesi ve demografik özellikler açısından anlamlı bir farklılığın olup olmadığını amaçlamışlardır. Bu amaçla, veriler, Siirt Üniversitesi İİBF’de bulunan işletme, iktisat ve maliye bölümüne kayıtlı 598 öğrenciden 265’ine doldurtulan anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, genel finansal okuryazarlık düzeyinin öğrencilerde orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin yaşları ve öğrenim gördükleri sınıfları arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gök ve Coşkun (2020), Z kuşağında Türkiye’de yer alan kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesi ve bu düzeylere göre finansal tutumlarını nasıl etkilediğini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmada 400 veriden yararlanılmış ve yapısal eşitlik modelinden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda, Z kuşağının finansal konulardaki algı ve tutumları, harcama üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğuna varılmıştır. Ayrıca, Z kuşağının finansal konulardaki algı ve tutum düzeyleri arttıkça onların günlük yaşamlarındaki harcamalarının azalmasına sebep olmaktadır.

Bu araştırmanın ve literatürdeki benzer ~~konulu~~ çalışmaların bulguları dikkate alındığında, gerek banka müşterilerinin gerekse de öğrencilerin ve kişilerin finansal okuryazarlık ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada amacın, kişilerin ihtiyaç kredisi için bankaya geldikleri anda finansal okuryazarlık seviyelerinin tespit edilmesi vurgulandığından elde edilen sonuçların daha anlamlı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın bu yönüyle literatürdeki diğer çalışmalardan ayrıştığı söylenebilir. Bu sayede araştırmacılara konulara farklı perspektiften bakılması yönünde bir ışık tutulabilir.

#### 4.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı, Sivas’ta faaliyet gösteren geleneksel ve katılım bankalarına ihtiyaç kredisi için başvuran bireylerin ihtiyaç kredisi talepleri anında finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırma, bu kişilerin kredi taleplerinin karşılanıp karşılanmadığından bağımsız olarak yürütülmüştür.

Belirtilen amaca ulaşabilmek için anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu; bu çalışmanın yazarlarının konu hakkındaki bilgilerinden, banka kredi yetkililerinin görüşlerinden ve daha önce yapılan benzer çalışmalardan (Baysa ve Karaca, 2016 ve Eser, 2019) yararlanılarak düzenlenmiştir.

Anket formu, bireylerin demografik özelliklerini betimlemeye yarayacak 7 adet demografik sorudan, finansal okuryazarlık hakkında genel bilgi düzeyini belirlemeye yönelik 5 adet çoktan seçmeli sorudan ve bireylerin ihtiyaç kredisi talepleri anında finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik 21 maddelik 5’li Likert tipinde bir ölçekten oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “Kesinlikle Katılmıyorum=1” ile “Kesinlikle Katılıyorum=5” arasında derecelendirilmiştir.

Anket formu, ihtiyaç kredisi alabilmek için bankaya başvuranlardan gönüllü olarak çalışmaya katılanlara yüz yüze olarak uygulanmıştır.

Söz konusu örneklemden elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Çalışmada frekans, Anova ve çoklu karşılaştırma analizleri yapılmıştır.

#### 4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 29 Mart- 01 Haziran 2021 tarihleri arasında Sivas ilinde faaliyette bulunan 38 adet banka şubesinin (TBB, 2021)<sup>1</sup> sahip olduğu 200.000<sup>2</sup>'e yakın potansiyel banka müşterisi oluşturmaktadır. Kolayda örneklem yöntemiyle en fazla sayıda veri toplanması amaçlanmıştır. 0,05 hata ve %8 duyarlılıkla çalışılmış ve bu doğrultuda örneklem sayısı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$\frac{N \cdot t^2 \cdot P \cdot Q}{d^2 \cdot (N - 1) + t^2 \cdot P \cdot Q} = 150$$

$$\frac{200000 \cdot 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{0,8^2 \cdot (200000 - 1) + 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5} = 150$$

Söz konusu araştırma için kredi başvurusu yapmak için şubeye gelen anketi cevaplamayı kabul eden toplam 152 kişiye anket uygulanmış olup, 2 adet anket formu-eksik ve hatalı veriler içerdiği için iptal edilmiş ve sonuçta 150 adet anket formu üzerinde analizler yapılmıştır.

#### 4.3. Araştırma Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi

Sivas ilinde yer alan bankaların bireysel müşterilerinin kredi talepleri anında finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek için uygulanan ölçeklerin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir.

**Tablo 1. Güvenilirlik Analizi**

Ölçek	Cronbach Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	0,724	21

Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ölçeği için Cronbach Alpha katsayısı 0,724 bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin, yüksek derecede güvenilir (Kartal ve Bardakçı, 2019) olduğunu göstermektedir.

#### 4.4. Araştırmanın Bulgularının Değerlendirilmesi

Anket formu, daha önce de ifade edildiği üzere “katılımcıların demografik yapıları”, “katılımcıların ihtiyaç kredisi kullanım oranları”, “katılımcıların genel finansal okuryazarlık

<sup>1</sup> Türkiye Bankalar Birliği sitesinde, bankaların şube bilgilerinde katılım bankalarına ait bilgiler yer almadığı için Sivas merkezde toplam 32 adet banka şubesi gözükmemektedir. Bu rakama 6 adet katılım banka şubesi ilave edilmiştir.

<sup>2</sup> Sivas ilinde faaliyet gösteren geleneksel ve katılım bankalarının potansiyel bireysel banka müşterisi sayısı.

düzeyleri” ve “katılımcıların ihtiyaç kredisi talepleri anındaki finansal okuryazarlık düzeyleri” olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. Bulgular da bu bölümler çerçevesinde ele alınmıştır.

Araştırmada genel tarama modelleri içinde yer alan tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır. Uygulamanın yapıldığı örneklem grubunu, 150 banka müşterisi oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yüz yüze anket yöntemiyle banka ortamında toplanmış, verilerin toplanmasında gönüllülük esasını temel alınmıştır.

#### 4.4.1. Katılımcıların Demografik Yapıları

Ankete katılan katılımcıların demografik özelliklerine göre frekans dağılımları Tablo 2’deki gibidir.

**Tablo 2.** Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)	Medeni Durum	Frekans	Yüzde(%)
Kadın	70	46,7	Evli	99	66,0
Erkek	80	53,3	Bekâr	51	34,0
Toplam	150	100	Toplam	150	100
Yaş	Frekans	Yüzde (%)	Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)
24 ve altı	9	6,0	İlköğretim	6	4,0
25-39 arası	100	66,7	Lise	39	26,0
40-54 arası	36	24,0	Lisans/Önlisans	83	55,3
55 ve üzeri	5	3,3	Lisansüstü	22	14,7
Toplam	150	100	Toplam	150	100
Meslek Grubu	Frekans	Yüzde (%)	Aylık Gelir	Frekans	Yüzde (%)
Memur	57	38,0	3000 ₺ altı	22	14,7
Serbest Meslek	16	10,7	3001-5000 ₺ arası	68	45,3
Emekli	4	2,7	5001-7000 ₺	35	23,3
Akademisyen	4	2,7	7000 ₺ üzeri	25	16,7
İşçi	30	20,0	Toplam	150	100
Diğer	39	26,0			
Toplam	150	100			

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların;

- ✓ Yarıdan fazlası (%53,3) erkektir.
- ✓ Çoğunluğu (%66,0) evlidir.
- ✓ Büyük çoğunluğu 25-39 yaş arası (%66,7) bireylerden oluşmaktadır.
- ✓ Yarıdan fazlası (%55,3) lisans/önlisans mezunudur.
- ✓ Çoğunluğunu (%38) memurlar oluşturmaktadır.
- ✓ Çoğunluğunun geliri (%45,3) 3000-5000 ₺ arasındadır.



#### 4.4.2. Katılımcıların İhtiyaç Kredisi Kullanım Oranları

Bireyler eğitim, sağlık, giyim, seyahat gibi harcamalarını veya hizmet alımlarını karşılayabilmek için nakde ihtiyaç duymaktadır. Ne yazık ki bazen hayat şartları gereği nakit sıkıntısı çekilebilmektedir. Bu durumda ihtiyaç kredisi almak diğer bir ifade ile nakit sıkıntısını çözmek için ya katılım bankalarına ya da diğer bankalara başvurulmaktadır.

Bu çalışmada, bireylerin daha önce ihtiyaç kredisi kullanıp kullanmadıklarını ve kullandıysa hangi tür bankalara başvurduklarını ölçmek için yöneltilen soruya verilen cevaplar Tablo 3'te gösterilmiştir.

**Tablo 3.** Bireylerin İhtiyaç Kredisi Kullanma Oranları

İfadeler	Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Herhangi bir bankadan daha önce ihtiyaç kredisi kullandınız mı? Şayet kullandıysanız hangi tür bankadan kredi çektiniz?	Evet, kullandım. Katılım bankalarından.	12	8,0
	Evet, kullandım. Diğer bankalardan.	111	74,0
	Hayır, kullanmadım	27	18,0
	<b>Toplam</b>	<b>150</b>	<b>100</b>

Tablo 3'te daha önce ihtiyaç kredisi kullanan bireylerin çoğunlukta (%82) olduğu; kalan kısmın (%18) ise, daha önce ihtiyaç kredisi kullanmadığı yani ilk kez ihtiyaç kredisi kullanmak için kredi kurumlarına başvurduğu görülmektedir.

Daha önce kredi kullanan bireylerin büyük bir kısmı (%74) katılım bankalarına nazaran geleneksel bankaları tercih ederken geriye kalan kısım (%8) ise katılım bankalarını tercih etmiştir. Elbette geleneksel bankaların daha fazla tercih edilmesinde bu bankaların sayıca fazlalığının bir payı olduğu söylenebilir. Zira araştırma kapsamındaki katılım bankalarının şube sayısının oranı yaklaşık olarak %16 (6/38), geleneksel bankaların şube sayısının oranı ise %84'tür (32/38). Ancak yine de geleneksel bankaların daha fazla tercih edildiği ortadadır. Bu oranlara uygun bir dağılım olsaydı katılım bankalarını tercih eden kişi sayısının 20 civarında (123 kişi\*0,16) olması beklenirdi.

#### 4.4.3. Katılımcıların Genel Finansal Okuryazarlık Düzeylerine Yönelik Bulgular

Anketin bu bölümünde katılımcıları genel olarak finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için 5 adet soru yöneltilmiştir. Bu sorular ve verilen cevaplara ait istatistiksel bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

**Tablo 4.** Katılımcıların Genel Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İstatistikleri

İfadeler	Seçenek	Frekans	Yüzde (%)
1. Başka bir banka hesabına internetten para yollanacaksa bu işlem EFT ile yapılır.	Evet	138	92,0
	Hayır	6	4,0
	Fikrim Yok	6	4,0
	<b>Toplam</b>	<b>150</b>	<b>100</b>

2. Her bankanın kredi işlem masrafları aynıdır.	Evet	19	12,7
	Hayır	119	79,3
	Fikrim Yok	12	8,0
	<b>Toplam</b>	<b>150</b>	<b>100</b>
3. Bankaya gelmeden internetten kredi başvurusu yapılabilir.	Evet	133	88,7
	Hayır	8	5,3
	Fikrim Yok	9	6,0
	<b>Toplam</b>	<b>150</b>	<b>100</b>
4. 100 bin lira yıllık %10 faiz-kar oranı ile 2 yıllığına bankaya yatırıldığında 2 yıl sonra 200 bin lira faiz kâr elde edilir.	Evet	52	34,7
	Hayır	57	38,0
	Fikrim Yok	41	27,3
	<b>Toplam</b>	<b>150</b>	<b>100</b>
5. Tahvil satın alınarak faiz geliri elde edilir.	Evet	90	60,0
	Hayır	21	14,0
	Fikrim Yok	39	26,0
	<b>Toplam</b>	<b>150</b>	<b>100</b>

Tablo 4'teki sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- ✓ Çalışmaya katılan bireylerin tamamına yakını (%92,0) başka bir banka hesabına internetten para yollanacaksa bu işlemin EFT ile yapılacağını söylerken az bir kesim ise (%4) bu işlemin EFT ile yapılmadığını veya bilmediklerini beyan etmişlerdir.
- ✓ Bankaların kredi masraflarının farklı olduğunu ifade eden kesimin (%79,3) fazla, aynı olduğunu söyleyen kesimin (%12,7) ise az olduğu görülmektedir.
- ✓ İnternette kredi başvurusu yapılabileceğini söyleyenlerin çoğunlukta (%88,7) olduğu tespit edilmiştir.
- ✓ Araştırmaya katılanların üçte birinden fazlası (%34,7) verilen örnek olaydaki faizi doğru hesaplamış yaklaşık üçte ikisi (%65,3) ise ya yanlış hesaplamış ya da bu konuda fikirlerinin olmadığını beyan etmiştir.
- ✓ Tahvil satın alınarak faiz geliri elde edilebileceğini düşünenlerin çoğunlukta (%60,0) olduğu; faiz getirmeyeceğini düşünenlerin daha az (%14,0) olduğu ve %26'sı ise bu konuda fikrinin olmadığını saptanmıştır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, katılımcıların bankaların kredi tahsis uygulamalarına dönük finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek; buna karşılık hesaplama ve özellikli konularda finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

#### 4.4.4. Katılımcıların İhtiyaç Kredisi Talepleri Anındaki Finansal Okuryazarlık Düzeylerine Yönelik Bulgular

Daha önce de ifade edildiği üzere çalışmanın amacı, ihtiyaç kredisi talepleri anında kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesidir. Bu amaca ulaşmak için anket formunda 21 ifadeden oluşan 5'li likert tipinde hazırlanmış ölçek yer almaktadır.–Bunlar; “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum”

şeklindedir. Her bir ifadeye ait aritmetik ortalamalar hesaplanmış ve bu ortalamalar 1'e yaklaştıkça olumsuz; 3'e yaklaştıkça kararsız ve 5'e yaklaştıkça olumlu tutum sergilendiği kabul edilmiştir. Katılımcıların bu ifadelere verdikleri cevapların istatistiki sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

**Tablo 5.** Katılımcıların İhtiyaç Kredisi Talepleri Anındaki Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İstatistikleri

S. No	İfadeler	Katılımcı Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1	Enflasyon yükseldiğinde satın alma gücüm düşer.	150	4,07	1,28
2	Birikimlerimi nasıl değerlendireceğim konusunda bilgi edinmeye çalışırım.	150	3,99	1,13
3	Kredi başvurusu yapmadan önce bankaların faiz-kâr oranlarını araştırırım.	150	3,99	1,14
4	Kredi alan kişi öldüğünde bankaya olan kredi borcu kredi alırken yapılan hayat sigortası ile karşılanmaktadır.	150	3,95	1,17
5	Ödeme gücümü dikkate alarak kredi kullanırım.	150	3,95	1,34
6	Finansal okuryazarlık bilgisi olanlar kendilerini daha çok güvende hisseder.	150	3,76	1,10
7	Faiz-kâr oranları yükseldiğinde bankaya para yatırmanın daha avantajlı olduğunu düşünüyorum.	150	3,70	1,29
8	Kredi faiz oranları ilan edildiği gibi değil, ilave masraflardan dolayı daha yüksektir.	150	3,62	1,13
9	Finansal okuryazarlık eğitimi almak isterim.	150	3,63	1,16
10	Kredinin faiz-kâr oranı enflasyondan düşükse kredinin maliyeti azalır.	150	3,55	1,15
11	Birikimlerimi bankaya yatırarak değerlendiririm.	150	3,51	1,19
12	Döviz veya altın fiyatları düşme eğiliminde ise birikimleri bankaya yatırmak daha avantajlıdır.	150	3,17	1,17
13	Bir ihtiyacın nakit alım indirimi %18 ve ihtiyaç kredisi faiz -kâr oranı %15 ise kredi kullanarak onu nakden satın almayı tercih ederim.	150	3,09	1,11
14	Ne olursa olsun birikimlerimi altına yönlendiririm.	150	2,90	1,13
15	Sürekli çalıştığım bankaya duyduğum güvenden dolayı diğer bankaların kredi şartlarını araştırmadan aynı bankadan kredi kullanırım.	150	2,61	1,17
16	Krediye başvurmadan önce sadece krediye ait faizlerin kârların ödeneceğini başka bir masrafların olmadığını düşünüyordum.	150	2,46	1,22
17	Kredi çekip elde edilen parayı altına veya dövizde yatırmak daha mantıklıdır.	150	2,43	1,16
18	Faiz-kâr oranları yükseldiğinde kredi kullanmak isteyenlerin sayısı artar.	150	2,25	1,22
19	Kredi borcumu zamanında ödemezsem ne gibi sorunlarla karşılaşacağımı bilirim.	150	2,09	1,28
20	Kredi borcunun erken ödenmesinin avantajı yoktur.	150	1,93	1,21
21	Bankamatikte para çekme dışında diğer işlemleri (para yatırma, borç ödeme gibi) yapmakta zorlanırım.	150	1,93	1,18

Tablo 5'te bireylerin en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri ifadeler ilk üç sırada; en az düzeyde katılım gösterdikleri ifadeler ise son üç sırada yer almaktadır.

Tablo 5'e bir bütün olarak bakıldığında ve bulgular incelendiğinde kredi talebi anında müşterilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin çok yüksek olmadığı söylenebilir. Çünkü katılımın en yüksek olduğu ifadenin ortalaması 5 üzerinden 4,07'dir. Bu ifade ise, enflasyonun satın alma gücüne etkisinin bilinirliğini ölçmektedir. Yine örneğin, 7,11,13,16,18 vb. ifadelerin ortalamaları da düşük çıkmıştır. Ortalaması görece olarak yüksek olanlar da finansal okuryazarlık bilgisiyle değil daha çok genel bir düşünce (mesela 2,3,4 no.lu ifadeler) veya yaygın bir isteğe ait (6 ve 9 no.lu) ifadelerdir.

İfade temelinde bir değerlendirme yapılmak istendiğinde Tablo 5'te, "Enflasyon yükseldiğinde satın alma gücüm düşer" ifadesinin katılımcılar tarafından en çok desteklenen (4,07) ifade olduğu görülmektedir. Ancak bu ifadenin ortalama değerinin çok daha yüksek ve 5'e yakın olması beklenen bir durumdur. Zira bankaya kredi için başvuran bir kişinin enflasyonun satın alma gücüne etkisi konusunda bilgisinin var olduğu düşünülür ki bu da normaldir. Özellikle gelişmekte olan bir ülkede enflasyonla ilgili sorunların sürekli olarak yaşandığı düşünüldüğünde bu ortalama değer düşük olduğu, dolayısıyla katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmadığı söylenebilir.

Katılımcılar tarafından yüksek ortalama (3,99) ile kabul gören ifadelerden biri "Birikimlerimi nasıl değerlendireceğim konusunda bilgi edinmeye çalışırım" ifadesi diğeri ise (3,99) "Kredi başvurusu yapmadan önce bankaların faiz-kâr oranlarını araştırırım" ifadesi olmuştur. Bu iki ifade de finansal okuryazarlık bilgisinin yüksekliğine işaret etmez. Çünkü bu iki ve tablo 5'teki bunlara benzer ifadeler derinlemesine bir bilginin varlığıyla değil genel bir duyum ve düşünce temelinde de cevaplanmış olabilir.

"Kredi alan kişi öldüğünde bankaya olan kredi borcu kredi alırken yapılan hayat sigortası ile karşılanmaktadır" ifadesi katılımcılar tarafından yüksek ortalama olarak kabul görmektedir. Her ne kadar bu bilginin bilimsel temeli olmayan sohbet türündeki ortamlardan da elde edilebileceği düşünülse de buna ait ortalamanın yüksek çıkması önemlidir.

"Ödeme gücümü dikkate alarak kredi kullanırım" ifadesinin ortalaması 3,95 çıkmıştır. Bu demektir ki ödeme gücü yetersiz olsa da kredi için başvurulmaktadır. Zira bu ortalamanın 5'e çok yakın çıkmadığı düşünüldüğünde talep ettikleri kredi tutarını, ödeme güçlerini dikkate almayan kişilerin var olduğu ve ekonomik durumlarındaki kötüleşmeyi, belki de daha da artıracak bir şekilde, çözmek istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

"Kredinin faiz-kâr oranı enflasyondan düşükse kredinin maliyeti azalır" ifadesinin ortalaması 3,55 çıkmıştır. Bu oranın yüksek olması finansal okuryazarlığın iyi olduğunu gösterir. Bu sebeple ortalamanın 5'e daha yakın olması arzu edilmektedir.

"Kredi borcumu zamanında ödemezsem ne gibi sorunlarla karşılaşacağımı bilirim" ifadesinin ortalaması ise 2,09 olarak tespit edilmiştir. Kredi çekmeye giden birinin krediyi ödeyemediğinde nelerle karşılaşacağını bilmiyor olması düşündürücüdür ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından yetersizliğe işaret eder.

"Sürekli çalıştığım bankaya duyduğum güvenden dolayı diğer bankaların kredi şartlarını araştırmadan aynı bankadan kredi kullanırım" ifadesinin ortalamasının diğerlerine göre düşük çıkması (2,61) ise normaldir. Hatta bu oranın 1'e yakın çıkması beklenirdi. Piyasanın gün içerisinde bile değişim gösterdiği düşünüldüğünde aynı bankanın sürekli olarak

tercihi de akılcı olmayabilir. Ancak güven duygusunun öneminin göz ardı edilmemesi gerektiği ve bunun sağlanması halinde müşteri sadakatinin artacağı bilinmektedir. Özetle bu sonuç, katılımcıların bir bankaya ne olursa olsun bağlı olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

En az ortalamaya sahip iki ifadeden biri olan “Kredi borcunun erken ödenmesinin avantajı yoktur” ifadesinin ortalaması 1,93 çıkmıştır. Bu ifadeye ait ortalamanın düşük çıkması finansal okuryazarlık düzeyinin iyiliğine işaret etmekle birlikte ortalamanın 1’e çok yakın çıkması beklenirdi. Zira bu ifade için 1’e yakınlık; o ifadeye kesinlikle katılmamaktır ve kredi borcunun erken ödenmesinin avantajlı olduğunun bilinmesi demektir.

#### 4.4.5. Farklılık Analizleri

Katılımcıların bazı demografik özelliklerinin ifadelerle ait düşüncelerde farklılığa yol açıp açmadığını belirlemek için fark analizlerine başvurulmuştur. Bu çalışmada katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve meslek grubu açılarından karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Tablolar oluşturulurken anlamlı farklılıklar baz alınmıştır.

**Tablo 6.** Cinsiyete Göre Finansal Okuryazarlık Ölçeği Ortalama Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	Ort.	ss	t	p
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	Kadın	70	3,82	0,62	2,693	0,008
	Erkek	80	3,53	0,73		

Tablo 6’deki bulgulara göre, finansal okuryazarlık ortalama puanlarının bireylerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ( $t=2,693$ ;  $p=0,008<0,05$ ). Bununla birlikte, grup ortalamaları da dikkate alındığında kadınların finansal okuryazarlık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

**Tablo 7.** Medeni Duruma Göre Finansal Okuryazarlık Ölçeği Ortalama Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Ölçek	Medeni Durum	N	Ort.	Ss	t	p
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	Evli	99	3,65	0,70	-0,369	0,713
	Bekâr	51	3,69	0,70		

Tablo 7’deki sonuçlar dikkate alındığında, finansal okuryazarlık ortalama puanlarının bireylerin medeni durumlarına göre bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ( $t=-0,369$ ;  $p=0,713>0,05$ ).

**Tablo 8.** Yaş Gruplarına Göre Finansal Okuryazarlık Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	Yaş	N	Ort.	ss	F	p
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	24 yaş ve altı	9	3,36	0,97	2,915	0,036
	25-39 yaş	100	3,78	0,57		
	40-54 yaş	36	3,43	0,87		
	55 yaş ve üzeri	5	3,64	0,53		

Tek yönlü varyans analizi ikiden fazla gruplarda anlamlı farklılığın belirlenmesi için kullanılan bir analiz yöntemidir. Parametrik bir test olan tek yönlü ANOVA analizi, grupların birbirinden farklı olup olmadığı bilgisini verir; ama hangi grupların birbirinden farklı olduğu bilgisini vermez, hangi grupların birbirinden farklı olduğuna bakmak için post-hoc testleri kullanılmalıdır.

Tablo 8'deki ANOVA sonuçlarına göre, finansal okuryazarlık ortalama puanları bireylerin yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $F=2,915$ ;  $p=0,036<0,05$ ). Bu farklılığın hangi gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklandığını tespit edebilmek için LSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Analiz sonucunda 25-39 yaş aralığındaki bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin 40-54 yaş aralığındaki bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

**Tablo 9.** Eğitim Durumlarına Göre Finansal Okuryazarlık Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	Eğitim Durumları	N	Ort.	ss	F	p
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	İlköğretim	6	3,06	0,88	8,428	0,000
	Lise	39	3,33	0,73		
	Lisans\Önlisans	83	3,77	0,63		
	Lisansüstü	22	4,03	0,47		

Tablo 9'daki ANOVA sonuçları değerlendirildiğinde, finansal okuryazarlık ortalama puanları bireylerin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $F=8,428$ ;  $P=0,000<0,05$ ). Farklılığa sebep olan grupları tespit edebilmek için Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmış ve bu analiz sonucunda, lisansüstü eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ilköğretim ve lise düzeyinde eğitim alan bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu ise zaten beklenen bir sonuçtur.

**Tablo 10.** Meslek Gruplarına Göre Finansal Okuryazarlık Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	Meslek Grupları	N	Ort.	ss	F	p
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	Memur	57	3,71	0,68	2,393	0,040
	Serbest Meslek	16	3,24	0,86		
	Emekli	4	3,18	0,33		
	Akademisyen	4	3,73	0,82		
	İşçi	30	3,62	0,68		
	Diğer	39	3,86	0,59		

Tablo 10'daki ANOVA testi sonuçlarına göre, finansal okuryazarlık ortalama puanları bireylerin meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $F=2,393$ ;  $P=0,040<0,05$ ). Farklılığa sebep olan grupları tespit edebilmek için, Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmış ve bu analiz sonucunda, diğer kategorisine giren meslek mensuplarının finansal okuryazarlık düzeylerinin serbest meslek mensuplarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 11.** Aylık Gelirlere Göre Finansal Okuryazarlık Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	Aylık Gelir	N	Ort.	ss	F	p
Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	3000 ₺ Altında	22	3,58	0,68	2,006	0,116
	3001-5000 ₺ arası	68	3,55	0,70		
	5001-7000 ₺ arası	35	3,89	0,66		
	7000 ₺ Üzeri	25	3,73	0,70		

Tablo 11'deki ANOVA sonuçlarına göre, finansal okuryazarlık ortalama puanları bireylerin aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $F=2,006$ ;  $P=0,116>0,05$ ).

## 5. SONUÇ

Finansal okuryazarlık düzeyinin, özellikle kişilerin ihtiyaç kredisi talepleri anında belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada elde edilen bulguların özetlendiği, kısaca yorumlandığı ve diğer çalışmaların sonuçlarıyla kıyaslandığı ifadeler aşağıda yer almaktadır. Araştırmada anket yöntemi uygulanmış ve anket formunu doldurmak için 150 katılımcı gönüllü olmuştur. Genel bir değerlendirme yapıldığında katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı söylenebilir. Bu sonuç, daha önce literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

✓ Katılımcıların bankaların kredi tahsis uygulamalarına (EFT işlemleri, kredi masrafları, kredi başvurusu) dönük finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek; buna karşılık hesaplama ve özellikli konularda finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

✓ Katılımcıların büyük bir kısmının (%82) daha önce kredi kullandıkları ve bunu daha çok (%74) geleneksel bankalar aracılığıyla gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Geleneksel bankaların ihtiyaç kredisi piyasasında ağırlığı göze çarpmaktadır ki sonucun böyle çıkması da normaldir. Zira para piyasasında egemen olan banka türü geleneksel bankalardır.

✓ Araştırma sonucunda, bireylerin finansal okuryazarlık ortalama puanlarının bireylerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ( $t=2,693$ ;  $p=0,008<0,05$ ). Grup ortalamaları dikkate alındığında kadınların finansal okuryazarlık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, bireylerin finansal okuryazarlık ortalama puanlarının bireylerin medeni durumlarına göre bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna karşılık Kılıç vd. (2015) çalışmalarında, bu çalışmanın aksine erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadınların finansal okuryazarlık düzeylerinden yüksek olduğu bulgusunu ortaya koymuşlardır.

✓ Araştırmanın bir başka bulgusuna göre, bireylerin finansal okuryazarlık ortalama puanları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $F=2,915$ ;  $p=0,036<0,05$ ). Analiz sonucunda 25-39 yaş aralığındaki bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin 40-54 yaş aralığındaki bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Lusardi ve Mitcell (2007) ve Chen ve Volpe (1998) çalışmalarında yaş ve finansal okuryazarlık arasında bir fark olduğunu ortaya koymuşlar ve bu çalışmanın aksine yaşça büyük olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri genç bireylere göre daha yüksek çıkmıştır.

✓ Bireylerin finansal okuryazarlık ortalama puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermesi araştırmanın bir diğer bulgusudur ( $F=8,428$ ;  $P=0,000<0,05$ ). Lisansüstü eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ilköğretim ve lise düzeyinde eğitim alan bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç beklenen bir sonuçtur.

✓ Bireylerin meslek gruplarına göre de bu konuda anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ( $F=2,393$ ;  $P=0,040<0,05$ ). Diğer kategorisine giren meslek mensuplarının finansal okuryazarlık düzeylerinin, serbest meslek mensuplarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

✓ Bir diğer bulgu ise, bireylerin finansal okuryazarlık ortalama puanlarının aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık göstermesidir ( $F=2,006$ ;  $P=0,116>0,05$ ). Kıran ve Bozkurt (2019) da çalışmalarında gelir durumunun finansal okuryazarlık düzeyi arasında bir farklılık olduğunu tespit etmişler. Yüksek gelire sahip olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Aşağıda, araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle birkaç öneri yer almaktadır.

✓ Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından düzenlenen farklı hedef kitlelere ulaşmayı amaçlayan finansal okuryazarlık eğitimi çalışmalarına katılım sağlanabilir. Böylece, finansal okuryazarlığa olan ilgi canlı tutulacak, bilgi ve farkındalık seviyelerinin ise yükselmesi sağlanmış olacaktır.

✓ Araştırmanın bulguları sadece Sivas ilinde yer alan bankalara ihtiyaç kredisi için başvuran kişilerin kredi talepleri anında finansal okuryazarlık düzeylerinin araştırılması



ile sınırlıdır. Araştırmacılar tarafından önce, ihtiyaç kredisi için bankalara başvuran kişilere kredi tahsisi sırasında bu çalışmaya benzer bir anket uygulanabilir. Ardından aynı şubelere gidilerek daha önce anket yapılan ve kredi talepleri kabul edilen grup içerisinde yer aldığı düşünülen/tespit edilen bireylere tekrar aynı anket doldurtulabilir. Böylece bu kişilerin kredi talebi öncesi ve sonrası finansal okuryazarlık düzeylerinin değişim yönü bulunabilir.

### **KAYNAKLAR**

Bayrakdaroğlu, Ali - Bilge Serenay (2018), “Finansal Eğitimin Finansal Okuryazarlık Üzerindeki Etkisi: Muğla İlinde Kadınlara Yönelik Bir Araştırma”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı, 19(42), ss.97-119.

Baysa, Eray - Karaca Süleyman Serdar (2016), “Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz, ss.109-126.

Boz, Dursun (2019), “Kütahya İlinde Bulunan Özel Eğitim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrenci Velilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan(82), ss.147-160.

Bozkurt, Eda - Toktaş Yılmaz - Altın Ali (2019), “Türkiye’de Tasarruf ve Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:72, ss.1580-1605.

Chen Haiyang - Volpe Ronald P. (1998), “An Analysis Of Personal Financial Literacy Among College Students”, Volume:7, Issue:2, ss.107-128.

Çam, Handan - Çam Alper Veli (2016), “Finansal Okuryazarlığın Mobil Bankacılık Kullanımındaki Rolü: Doğu Karadeniz Bölgesinde Bir Araştırma”, Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi, Cilt:1, Sayı:3, ss.98-105.

Doğan, Mesut (2019), “Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması”, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 54(4), ss.1602-1620.

Durmuşkaya, Sedat - Kavas Yusuf Bahadır (2018), “Akademik Gelişim Ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma”, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 25(3), ss.926-939.

Erdoğan, Coşkun Dilek - Erdoğan Sedat (2018), “Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ölçülmesi ve Finansal Eğitimin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Etkisi: Şırnak Üniversitesi Örneği”, Injosos Al-Farabi International Journal On Social Sciences/ Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), ss.138-159.

Ergün, Bahadır - Şahin Arzu - Ergin Erhan (2014), “Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:7, Sayı:34, ss.847-864.

Eser, Ayşe (2019), “Katılım Bankalarında Hesabı Bulunan Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Erzincan İli Örneği”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Gök, Benan - Coşkun Ali (2020), “Z Kuşağının Finansal Okuryazarlık Eğilimlerinin İncelenmesine İlişkin Bir Araştırma”, International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), 6(1), ss.356-366.

Güler, Emine - Tunahan Hakan (2017), “Finansal Okuryazarlık: Hanehalkı Üzerine Bir Araştırma”, İşletme Bilimi Dergisi (JOBS), 5(3), ss.79-104.

Kartal, Mahmut - Bardakçı Sait (2019), Tutum Ölçekleri, Ankara:Akademisyen Yayınevi.

Karyağdı, Nazan Güngör (2018), “Finansal Okuryazarlık ve Farkındalığın Belirlenmesine Yönelik Bitlis Eren Üniversitesi SBMYO Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Sayı:2, ss.110-126.

Kılıç, Yunus - Ata Hacı Ali - Seyrek İbrahim H. (2015), “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan, ss.129-150.

Lusardi, Annamaria - Mitchell Olivia S. (2007), “Baby Boomer Retirement Security: The Roles Ofplanning, Financial Literacy, And Housing Wealth”, Journal Of Monetary Economics, 54, pp.205-224.

Şantaş, Fatih - Demirgil Bünyamin (2015), “Ekonomi Okuryazarlığı Düzeyinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı:48, Mart-Nisan, ss.46-60.

Temizel, Fatih - Bayram Fatih (2011), “Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, ss.74-86.

Tetik, Nevzat (2019), “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi: İnönü Üniversitesi Örneği”, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(3): ss.2755-2774.

Yılmaz, Erdal - Aslan Tunay (2020), “Finansal Okuryazarlık Ve Siirt Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz (87), ss.181-202.

Yücel, Elif - Kuyumcu Oğuz (2018), “Finansal Okuryazarlığın Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Tespit Edilmesi: Bursa İli Uygulaması”, International Journal of Social Inquiry, Cilt:11, Sayı:2, ss.395-422.